

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Algemene Rekenkamer
T.a.v. de heer drs. P.J. Duisenberg
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

**Directie Financieel
Economische Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum

Betreft Bestuurlijke reactie op het Verantwoordingsonderzoek 2023 NGF

Geachte heer Duisenberg,

Hierbij stuur ik u, mede namens de minister van Financiën, mijn reactie op de voorlopige uitkomsten van uw Verantwoordingsonderzoek 2023 bij het Nationaal Groeifonds (NGF), begrotingshoofdstuk XIX van de Rijksbegroting.

Ons kenmerk
FEZ / 52858657

Bijlage
1

Voor het Verantwoordingsonderzoek heeft u twee projecten uit de tweede beoordelingsronde van het Nationaal Groeifonds onderzocht, Groenvermogen NL en Luchtvaart in Transitie. U constateert dat de onderzochte projecten werken aan de inrichting en de monitoring van de verantwoording over de bijdrage aan het verdienvermogen. U geeft daarbij aan dat op verschillende punten meer aandacht nodig is om de bijdrage aan het verdienvermogen te monitoren en dat de beoordeling van de bijdrage aan het verdienvermogen op een aantal onderdelen nog verder moet worden uitgewerkt.

Specifiek doet u de aanbeveling om:

- Op basis van de eerste uitvraag van de algemene KPI's de systematiek om de bijdrage aan het verdienvermogen van het Nationaal Groeifonds als geheel te monitoren te verbeteren;
- De noodzaak en mogelijkheden om voor projecten in de 1ste en 2de beoordelingsrondes een Theory of Change (ToC) nader uit te werken, om de monitoring en verantwoording van het verdienvermogen te verbeteren.

Daarnaast vraagt u aandacht voor de procedure die gevolgd wordt bij mogelijk significante wijzigingen van NGF-projecten.

Allereerst wil ik u bedanken voor het onderzoek, dat waardevolle inzichten geeft om de monitoring en verantwoording van het Nationaal Groeifonds te verbeteren. Hierbij ga ik in op uw aanbevelingen, alsmede op de procedure bij mogelijk significante wijzigingen van NGF-projecten.

Reactie op aanbevelingen

Op basis van de eerste grote algemene monitoringsuitvraag van het Nationaal Groeifonds zal de monitoringsystematiek van het fonds opnieuw worden gezien en waar nodig worden verbeterd. Ik licht dit hieronder toe.

Voor de beoordeling van het duurzaam verdienvermogen wordt aan indieners van NGF-projecten vanaf de tweede indieningsronde gevraagd een ToC op te stellen. Op basis van de ToC worden de verwachte economische en maatschappelijke

effecten op systematische wijze in kaart gebracht en onderbouwd, en vervolgens door de adviescommissie Nationaal Groeifonds beoordeeld. Het is de kapstok op basis waarvan de adviescommissie beoordeelt of het project substantieel bij kan dragen aan duurzaam verdienvermogen van Nederland.

Bij een positieve beoordeling van een departementaal voorstel (departementale route) worden middelen vanuit het Nationaal Groeifonds beschikbaar gesteld en worden de uitvoeringsafspraken tussen de ontvangende minister(s) en fondsbeheerders daarover vastgelegd in de zogenoemde 'Projectspecifieke Afspraken'.¹ Deze projectspecifieke afspraken gaan onder meer over de planning, mijlpalen, de kritieke prestatie indicatoren (KPI's), de doelstellingen en de financiële bijdrage uit het fonds. Gedurende de looptijd van het NGF-project wordt aan de hand van deze afspraken gemonitord of het project op koers ligt qua voortgang en of de verwachte doelstellingen worden behaald. Bij subsidieverlening (subsidieroute) worden dergelijke afspraken vastgelegd in een subsidiebeschikking tussen RVO en subsidieontvangers.

U constateert dat er voor de KPI's niet altijd streefwaarden zijn afgesproken. De insteek is evenwel om de KPI's zoveel mogelijk te koppelen aan concrete streefwaarden. Waar nodig worden de KPI's verder aangescherpt tijdens de uitvoering van het project. Dit gebeurt met name als er tussentijds een aanvullend voorstel voor een NGF-project aan de adviescommissie wordt voorgelegd ter beoordeling (als er sprake is van een gefaseerde toekenning van de NGF-middelen).

De KPI's zullen ook gebruikt worden voor de evaluatie van de individuele NGF-projecten en van het Nationaal Groeifonds als geheel. Op basis van de evaluatiestrategie van het fonds, die in 2023 met het parlement is gedeeld, is de set met standaard uit te vragen KPI's vanaf de derde indieningsronde uitgebreid om de fondsdoelstelling (versterking duurzaam verdienvermogen) goed te kunnen evalueren en om de voortgang tussentijds beter te kunnen monitoren. Ik verwijs u hiervoor graag naar het Evaluatieplan Nationaal Groeifonds² en in het bijzonder ook bijlage 1 en 2 bij dit plan (beleidstheorie Nationaal Groeifonds overzicht data en indicatoren).

Bij de evaluatie van het fonds is het uitgangspunt om de eerste- en tweede-orde-effecten van het Nationaal Groeifonds zo goed als mogelijk in kaart te brengen (zoals het effect van het fonds op de uitgaven aan onderzoek, ontwikkeling en innovatie en op investeringen in menselijk kapitaal), om op basis daarvan een uitspraak te kunnen doen van de impact van het fonds op het duurzaam verdienvermogen. Dit uitgangspunt zal ook gevolgd worden bij de evaluatie van de individuele NGF-projecten. Dit is conform de aanpak van verschillende onderzoekstechnieken die gericht zijn op het evalueren van systeem- en transitiebeleid³. Op basis van de eerste- en tweede-orde-effecten wordt de impact op de derde-orde-effecten (het duurzaam verdienvermogen), mede op basis van de economische literatuur, verondersteld. Het Nationaal Groeifonds investeert immers in onderzoek, ontwikkeling en innovatie en kennisontwikkeling

---

¹ [Modellen voor projectoverstijgende en projectspecifieke afspraken Nationaal Groeifonds | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

² [Kamerbrief over evaluatieplan Subsidieregeling Nationaal Groeifonds | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³ [Rapport expertcommissie evaluatiemethoden systeem- en transitiebeleid | Rapport | Bedrijvenbeleid in beeld](#)

omdat investeringen in deze terreinen bijdragen aan economische groei.⁴ De betreffende eerste- en tweede-orde-effecten zullen zowel gedurende de looptijd van de NGF-projecten als bij de eindevaluatie na afloop in kaart wordt gebracht. Uiteraard neemt dat niet weg dat ook ná de eindevaluatie positieve effecten kunnen optreden met betrekking tot het verdienvermogen.

Het merendeel van de NGF-projecten uit de eerste twee indieningsrondes is in 2023 gestart. Over dit jaar is de eerste grote algemene monitoring-uitvraag gedaan. Daarbij wordt voor alle projecten informatie aangeleverd over de voortgang, KPI's en resultaten. Gegeven de lange doorlooptijd en de fasering van de projecten, zullen nog niet op alle KPI's concrete resultaten worden aangeleverd. Hierover zal in het Jaarverslag 2023 van de adviescommissie Nationaal Groeifonds aan het parlement worden gerapporteerd. Op basis van deze eerste grote uitvraag, zal de monitoringsystematiek van het fonds opnieuw worden bezien en waar nodig worden verbeterd. Conform uw aanbeveling zal ik op basis van deze eerste uitvraag van de algemene KPI's bezien of ik de systematiek om de bijdrage aan het verdienvermogen van het Nationaal Groeifonds als geheel te monitoren kan verbeteren. Ik zal daarbij ook bezien of het mogelijk en nodig is om voor bepaalde NGF-projecten in de eerste en tweede beoordelingsrondes nadere afspraken te maken over de uitwerking van de ToC.

Procedure bij significante wijzigingen

Bij het wijzigingsvoorstel van het NGF-project GroenvermogenNL is aan de orde gekomen of sprake was van significante wijzigingen van het project. U geeft in uw onderzoek aan dat het afwegingskader op basis waarvan bepaald wordt wanneer sprake is van een significante wijziging nog onvoldoende is uitgewerkt. Volgens de Projectoverstijgende Afspraken is er mogelijk sprake van een significante wijziging indien de voortgang van (de uitvoering van) een NGF-project significant afwijkt van de fasering, mijlpalen en KPI's zoals opgenomen in de Projectspecifieke Afspraken. Voor het beoordelen of sprake is van een significante wijziging is afgelopen maanden, mede op basis van de eerste praktijkervaringen, gewerkt aan een afwegingskader. Dit afwegingskader zal op het wijzigingsvoorstel van Groenvermogen worden toegepast. Daarnaast zal er op korte termijn een richtlijn voor departementen worden ontwikkeld, die aangeeft welke informatie departementen minimaal dienen aan te leveren aan fondsbeheer om te kunnen beoordelen of er sprake is van een significante wijziging. Uw aandachtspunt met betrekking tot de procedure bij significante wijzigingen neem ik derhalve ter harte.

---

⁴ [Kamerbrief over groeistrategie voor Nederland op de lange termijn | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

**Directie Financieel
Economische Zaken**

Ons kenmerk
FEZ / 52858657

Tot slot

Tot mijn genoegen concludeert u dat de bedrijfsvoeringinformatie en de beleidsinformatie betrouwbaar tot stand gekomen zijn en niet strijdig zijn met de financiële verantwoordingsinformatie. Gelet op uw positieve oordeel, zie ik geen aanleiding voor een nadere reactie op deze aspecten.

M.A.M. Adriaansens
Minister van Economische Zaken en Klimaat